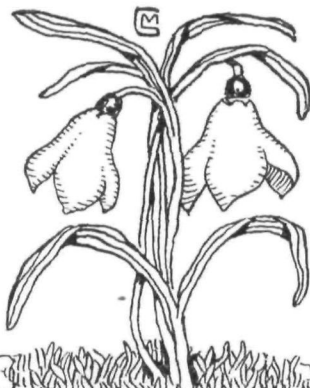

PRILOGA

ZVONČKU

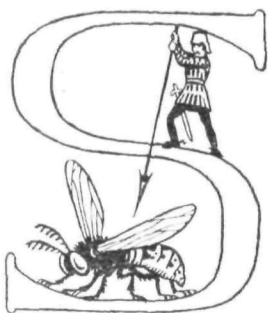
JOS. VANDOT:

Desetnica.

Planinska pripovedka.

(Dalje.)

IV.

olnce se je nagibalo k zatonu. Lepo in škrlatno so se zasvetili mogočni snežniki. Nekje daleč v dolini je pritajeno šumela voda; padala je preko visokih skal in je brzela med belim prodom navzdol. Njeno pritajeno šumenje je prihajalo gor na pisano senožet, kjer je cvetelo tisoč in tisoč cvetov. Lahen in prijeten vetrec je zapihal sem od belih skal. In takrat so se napotile ovce beketajoč proti staji. Lenčica je šla za njimi. In ko je izginila zadnja ovca v staji, je še lepo zaprla leso. Potem pa se je napotila proti koči. Odprla je vrata, pa je pokukala noter. Nič drugega ni bilo tam notri kakor preprosta, iz desak zbita postelja. Nastlana je bila s slamo in suhim senom. Lenčica je položila v kot svojo culico in jo je potem razvezala. Vzela je iz nje staro obleko. Preoblekla se je; svojo praznjo obleko pa je skrbno zravnila in jo položila kraj postelje.

Solnce je že zašlo, in tudi škrlatna zarja na visokih snežnikih je izginila. Pričelo se je mračiti, in izza strmih Polic je že pogledal blede mesec. Lenčica je stopila pred kočo, da počaka treh bratov orjakov. Ni je bilo strah in tudi bala se ni. Hm, kaj ji morejo bratje orjaki? Prišli bodo, a jo bodo ošteli, ker je pomagala Jelki, da je pobegnila. A naj jo oštejejo, naj jo odvedejo gor v črno jamo! Vse bo potrpele. Samo, da je našla in rešila ubogo Jelko.

Sedla je Lenčica na klopco pred kočo. Glavo je podprla z roko, pa je mislila na Jelko. Gotovo je že pribežala ubožica domov. Morebiti trka ravno v tem trenutku na vrata domače hiše. »Odprite, mamica! Jelka trka,« tako pravi in trka. In tedaj se odpro hipoma vrata. Na pragu stoji mati in jo gleda. Jelka se je pa oklene okrog vrata in joka od veselja: »O, mamica, kaj ne poznate več svoje uboge Jelke?« — Takrat pa jo že objame mati in jo dvigne v naročje. Nese jo v hišo in kliče že od daleč: »Oče, Jelka se je vrnila... Oj, naša ljuba, draga Jelka, Jelčica!...« Tako govori mati; oče pa stoji kakor okamenel sredi izbe in ne more verjeti svojim očem. Radost mu sije iz oči, radost in velika sreča. Takrat pa se ga že oklene hčerka okrog vrata. »Odpustite mi, oče, da sem vas žalila tolikokrat in sem bila tako trdosrčna in ošabna,« pravi Jelka in obljubi: »Saj ne bom nikoli več, oj, zdaj ne bom nikoli več.« — In radost zavlada v sosedovi hiši, velika radost, ker se je vrnila izgubljena hčerka. Še nocoj se razglasi po vsi vasi, da se je vrnila izgubljena Jelka. Pri treh bratih orjakih je morala pasti ovce. Bridko in bedno življenje je živela. Pa je prišla Lenčica-desetnica. Rešila jo je in jo je poslala domov. Oj, kako je nocoj po vasi vse veselo! Le na Bregarjevem domu vlada žalost. Oče in mati sedita žalostna pri mizi in povešata glave. Leščerba brli na mizi. Tam na dolgi klopi pa sede ljube sestrice in zdihujejo: »Uboga Lenčica, zlata naša sestrica...«

Mislila je tako Lenčica na klopici pred kočo. Glasno je vzdihnila, ko se je domislila doma. A tedaj je zašumelo glasno v bližnjem grmovju. Lenčica je vzdignila glavo. Pogledala je v ono stran in je zagledala tri črne, kakor smreke visoke postave, ki so stopile izza grmovja in so se bližale koči. »To so bratje orjaki,« je pomislila. »Bog ve, kaj porečejo, ko ne dobe več Jelke?«

Bratje orjaki so stopili h klopici. Prvi je dejal skledico mleka na klop, drugi pa skledico rumenega močnika. Molčali so in niso pogledali deklice. Lenčica pa je vstala in je voščila prijazno: »Dober večer, strici orjaki.«

Osupnili so orjaki. Pogledali so na deklico in so se začudili. Videli so pred sabo tuje dete, ki ga še niso nikdar videli. Začudili so se in so vprašali drug drugega: »Kaj pomeni to? Kaj je to?«

Prvemu orjaku se je zasvetilo v glavi. »Jelka je pobegnila,« je dejal. »In ta deklica ji je pomagala.« — Obrnil se je naglo k Lenčici in je izpregovoril, da je odmevalo daleč naokrog: »Kdo si?«

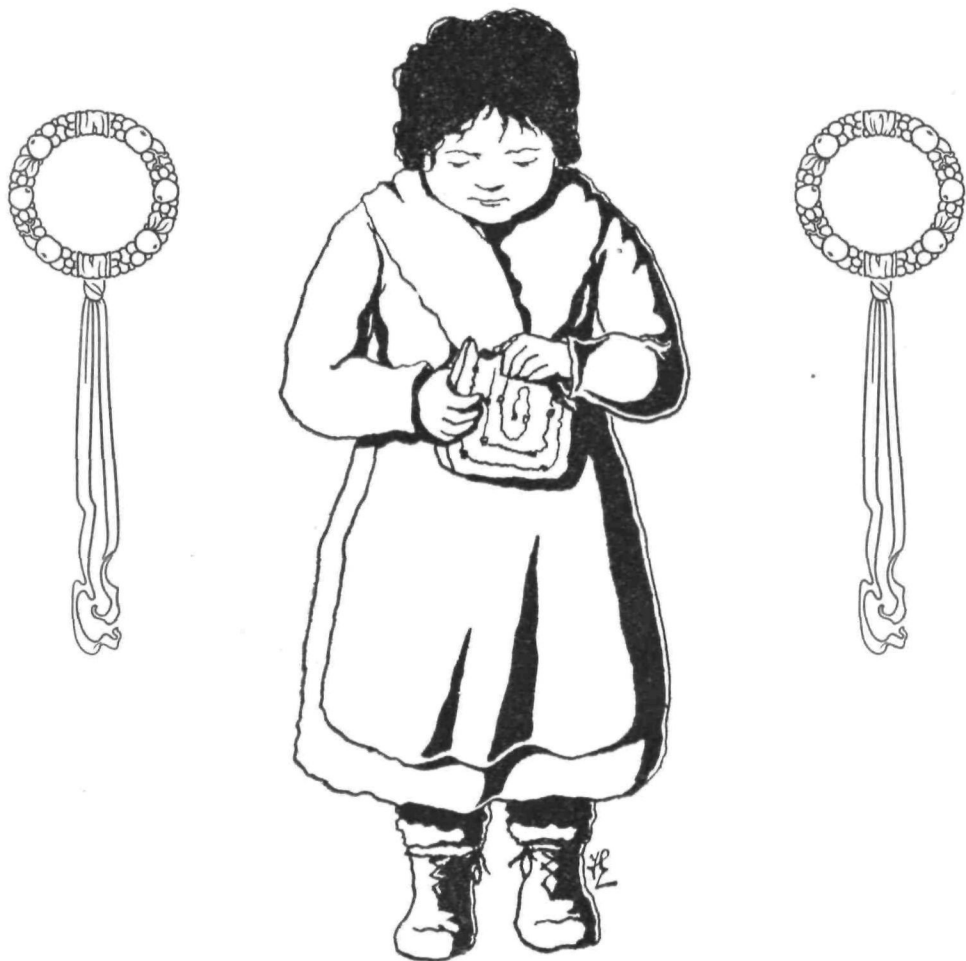
A Lenčica se ni prestrašila. Mirno je pogledala orjaku v obraz, pa je odgovorila mirno: »Lenčica — desetnica sem.«

»A kje je Jelka?« je nadaljeval orjak. In Lenčica je odvrnila brez strahu: »Domov je šla. Zdaj se gotovo že raduje pri ubogi mamici. Oj, tako se mi je smilila, ko sem jo našla — ubogo svojo Jelčico. Pa sem jo komaj prisilila, da je ubežala.«

Poslušali so jo orjaki in so jo začudeno gledali.

»Ali pa tudi veš, da boš morala zdaj ti ostati tukaj?« je govoril spet prvi orjak. »Ali veš, da te vzamemo za kazen gor v črno votlino, kjer ne boš videla ne zlatega solnca, ne belega dne?«

Grozeč je bil orjakov glas, in njegove oči so se bliskale. A Lenčica se ni stresla, ampak se je nasmehljala: »Oj, rada trpim, strici orjaki, oj, rada. Samo, da vem, da je Jelka zopet doma pri zlati mami... Vesela vam

Lenčica je rumeno potičico.

bom pasla ovce, če mi pustite, in bom prepevala vesele pesmi. Uboga desetnica sem, pa nimam doma.«

Spogledali so se orjaki in niso rekli besedice. Samo namežikovali so si in so šepetali. Lenčica je stala pred njimi in jih je gledala proseče. Naposled se je obrnil zopet prvi orjak k nji, pa jo je vprašal z mehkejšim glasom: »Ali si ti ona deklica, ki je podarila danes beraču rumeno potičico?«

»Da, jaz sem bila,« je odgovorila Lenčica. »Oj, tako se mi je smilil ubogi starček! Hudo mi je bilo, ker nisem imela drugega nego rumeno potičico, ki mi jo je spekla mamica za brašno.«

Nič več niso govorili orjaki. Obrnili so se in so odšli preko senožeti. »Lahko noč, strici orjaki!« je zaklicala Lenčica za njimi. A orjaki niso odgovorili. Izginili so onkraj senožeti, in Lenčica ni videla nič drugega več nego srebrne mesečne žarke, ki so drhteli nad širno, dehtečo senožetjo. Zmigala je Lenčica z glavo. Použila je svojo večerjico in nato se je napotila v kočo. Pokrižala se je in je pokleknila. Ko je odmolila svojo molitvico, je legla na borno postelj. Kmalu, kmalu je prišel k nji zlati spanec in jo je zazibal v mehke sanje. Skozi okence so se kradli srebrni mesečni žarki; tiho so drhteli po borni koči, kot bi čuvali malo deklico, ki je sanjala tam na postelji o zlatem domu in se je smehljala v lepem snu.

Prvi svit belega dneva se je zasvetil na visokem vrhu temnega Razorja, ko so se odprla vrata ubožne kočice. Lenčica je stopila na prag in se je ozrla v nebo. Še so se svetile komaj vidno drobne zvezde. Toda polagoma so gasnile, in žarela je samo še jasna jutranjica. Lenčica je stopila k studencu. Lepo se je umila in je stopila potem k staji. Odprla je leso in je zaklicala: »Oj, ovčice, zaspanke! Kaj hočete prespati zlato zoro, ve zaspanke poniglave?«

»Be-be-be,« so se odzvale ovce in kar hipoma so se zgrnile okrog nje. Vsako je pobožala Lenčica po mehkem vratu in jim je govorila prijazne besede. Razkropile so se ovce po širni rosni senožeti, in takrat je sinil hipoma beli dan v zagorski svet. Snežniki so zažareli v rdeči zarji, da se je zdelo, da je objel hipoma goreč ogenj te visoke do neba kipeče skale. Strmela je Lenčica vsa začudena v to gorsko krasoto. Z rokami si je zasenčila oči, pa se je čudila. Tedaj pa je zašumelo kraj nje in, ko se je ozrla, je zagledala pred sabo brata orjaka.

»Dobro jutro, stric orjak,« mu je voščila prijazno. Prijazno ji je odzdravil orjak, pa je rekel: »Pridna deklica si, Lenčica. Tako zgodaj si že pokonci, in zlatega solnca ni še nikjer.«

Gledala mu je deklica v obraz in se je čudila. Zakaj orjak se ji je zdel podoben onemu ubogemu beraču, ki mu je podarila rumeno potičico. Samo da ni imel sive brade, ampak dolgo, črno.

»Prinesel sem ti kosilce, da ne boš lačna,« je nadaljeval orjak. »Glej, usmiljena si bila z ubogim beračem in si mu storila dobro. Nismo hudobni mi bratje orjaki. Poplačati ti hočemo ono, kar si storila beraču. Ni ti treba hoditi tako za ovci kot gizdavi Jelki. In tudi peti ti ni treba. Veš, hoteli smo Jelko samo kaznovati, ker je trdosrčna in prevzetna. Upam, da se je poboljšala tu. — Ti, Lenčica, pa pasi lepo našo živinico. Videla boš, da ti ne bo žal.«

Rekel je tako orjak. Položil je kosilce na klopco kraj kočice in je odšel v skalovje. »Hvala lepa, stric orjak,« je zaklicala Lenčica za njim. Pogledala je na kosilce in se je začudila. Oj, na klopci je ležala rumena poti-

čica, še lepša, še večja nego ona, ki ji jo je bila dala dobra mamica za brašno. In kraj potičice je stal pisan lonček, v lončku pa je bilo polno sladkega medu. Razveselila se je Lenčica. V srcu pa si je mislila: »Ne bo mi hudega pri bratih orjakih. Lahko mi bo življenje kot nikjer v daljnem, tujem svetu.«

Vesela je bila Lenčica, da je zašla na zagorsko senožet. Rešila je ubogo Jelko in je našla lepo življenje. Ne bo se ji treba klatiti po širokem svetu; ampak blizu doma bo živela tu na senožeti lepo in krasno življenje pri bratih orjakih. Oj, dobro, da je zagledala nad silnim Razorjem zlato ptico, ki ji je pokazala pot na širno senožet. — Lepo in pridno bo pasla ovce. Morda se še prikupi bratom orjakom — saj hudobni niso. Hm, in potem — no, hm, in potem jih poprosi tupatam, da jo puste domov k liubim staršem in dragim sestricam. Pa jo nemara orjaki tudi puste, nemara ...

Ko se je domislila Lenčica tega, je zavriskala na glas. Toda takoj je prestrašeno utihnila. Začula je žalostno in obupno beketanje tam kraj senožeti. Naglo je hitela tja; preko senožeti je hitela in je obstala nad globokim prepadom. Begala je tam ovca sempatja. Ozirala se je v prepad in je beketala obupno. Lenčica je pogledala v prepad. Daleč tam spodaj je zagledala na ozki polici belo jagnje, ki je klicalo s slabim glasom mater na pomoč. Zašlo je jagnje; na ozko polico je prišlo in ni moglo ne naprej, ne nazaj.

»Oj, jagnje, ti ubogo jagnje!« je zaklicala Lenčica. Krčilo se ji je srce, ko je gledala na ubogo živalco, ki je klicala tako žalostno. Oj, zdajpazdaj se nagne in se prekotali v prepad. Zdrči navzdol in prileti z razbito glavo na dno prepada ... Stresla se je Lenčica ob tej misli in si je od strahu zakrila oči z rokami. O, ne, o, ne! Ne sme poginiti jagnje — ne sme! Njegova pastirica je in njena dolžnost je, da ga reši. Toda kako?

A Lenčica se ni pomišljala. Pričela se je plaziti po navpični steni. Varno in previdno se je oprijemala škrbastih robov in se je spuščala navzdol. Nad njo navpična stena, a pod njo črni prepad, čigar dna niti videti ni mogla. A ni se ustrašila vsega tega. Vedno niže je prihajala. Le s težavo je še dobila za noge varne podpore. Pač so že skeleli prsti, ki so jih ranili škrbasti robovi. A Lenčica se ni zmenila za to. Saj je vedela, da prihaja vedno bliže k ubogemu jagnjetu. In res — še preden si je mislila, je stala kraj njega na ozki polici.

»Ti ubogo jagnje!« je izpregovorila, ko je dospela do tresoče se živalce. Stisnilo se je jagnje k nji, in Lenčica ga je dvignila na rame. Obrnila se je vstran, da si najde tam zložnejše poti. In spet se je plazila, plazila. Krčevito se je oprijemalo jagnje. Čutila je Lenčica njegovo težo. Znoj ji je tekel curkoma z obraza, in težko je sople. Kakor v sanjah se je oprijemala trde, mrzle skale in je plezala kvišku. Noge so se ji pričele šibiti in prsti, ki so ji krvaveli, so postajali vedno bolj trdi in neokretni.

»Samo še tri hipe!« je vzdihnila Lenčica. Z zadnjimi močmi se je vzpela kvišku in se je dvignila na zadnjo polico. In tedaj se je oddahnila. S hrbta je snela jagnje in ga je postavila na polico. Veselo, radostno beketajoč je pohitelo jagnje preko police in se je vzpelo na drugi strani k materi, ki ga je pozdravljala z glasnim beketanjem.

»Oj, pa sem ga rešila!« se je razveselila Lenčica. Prijela se je za skalo, da bi se dvignila in stopila na varno senožet. Toda hipoma se je zamajala skala. Odkrhnila se je in se je skotalila z glasnim ropotom in truščem navzdol. Odmevalo je od vseh strani, in zdelo se je, kakor da bi se bil oglasil v prepadu grom.

Hitel je kamen navzdol. Vzkliknila je Lenčica, ko ji je zmanjkalo hipoma trdih skal. Hotela se je hitro oprijeti drugega roba. Toda bilo je prepozno. Zdrknila je s kamenom v globoki, črni prepad . . .

Tam gori na senožeti pa se je stiskalo rešeno jagnje k materi. Mati pa je beketala glasno, da je odmevalo od sivih pečin. (Konec.)

Povsod vse cvete, zeleni . . .

Povsod vse cvete, zeleni,
in ptička znaša gnezdo.
Cvetica k solncu hrepeni,
in solnce išče zvezdo . . .

In sokol, glej, gospod višav
se vtopil v solnčno kri je;
a slavček — pevec je dobav —
se vtopil v melodije.

Čuj, himno sveto poje les,
in radost prsi dviga,
v valovih zlatih iz nebes
ljubezni plamen šviga . . .

Nebo nad mano — baldahin,
oltar — vsa zemlja v cvetju,
molitev molim praha sin,
ves v blaženstva objetju!

Fran Žgur.

Pomladna.

(Naši Olgi.)

*Na stezico, ki v dobrave sanja,
pa se lahka senčica naslanja;
ej, dekletce, spejva po tej poti,
ta gre sreči najini nasproti!*

*Tam drevesce šopke vejic klanja,
vse na njem cvete, dehti, poganja —
tam, sestrice, v senco bova sela
in mladosti pesemco zapela . . .*

Tone Rakovčan.

